

Міністерство охорони здоров'я України
Полтавський державний медичний університет
Департамент охорони здоров'я Полтавської облдержадміністрації

МАТЕРІАЛИ

IV Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю
«Медична реабілітація в Україні: сучасний стан та напрями розвитку,
проблеми та перспективи»

27 вересня 2024 року

ПОЛТАВА

2024

УДК 615.8+616-08-039.76](477)(063)

**Редакційна колегія: Ждан В. М., Лисак В. П., Голованова І. А.,
Ляхова Н.О., Краснова О. І., Белікова І. В.**

«Медична реабілітація в Україні: сучасний стан та напрями розвитку, проблеми та перспективи»: Всеукраїнська науково-практична конференція з міжнародною участю. (2024; Полтава).

Матеріали IV Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю «Медична реабілітація в Україні: сучасний стан та напрями розвитку, проблеми та перспективи», 27 вересня 2024 року. [Текст] / ПДМУ; [ред..кол.: В. М. Ждан, В. П., Лисак, І. А., Голованова та ін.]. – Полтава, 2024. – 306 с.

Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю «Медична реабілітація в Україні: сучасний стан та напрями розвитку, проблеми та перспективи» містять в собі наукові праці з питань організаційних, правових, клінічних аспектів медичної реабілітації в Україні фахівцями різних спеціальностей, питанням медичної та психологічної реабілітації військовослужбовців та правоохоронців, постраждалих внаслідок бойових дій, оптимізації роботи реабілітаційних закладів під час військової агресії РФ та в мирний час.

УДК 615.8+616-08-039.76](477)(063)

©Полтавський державний медичний університет, 2024

Важливою складовою переходу військових на цивільну кар'єру є здобуття нових вмінь та навичок. Саме для цього Міністерство у справах ветеранів підписало меморандум з понад 30 вишами, де ветерани можуть здобувати цивільну спеціальність.

Також існує багато курсів та освітніх програм онлайн, які зараз є безкоштовними для українців - як в Україні, так і у найвідоміших університетах світу.

Список використаної літератури

- <https://wiki.legalaid.gov.ua>
- <https://arpp.com.ua>
- <https://arpp.com.ua>

ФІЗИЧНА, ПСИХОЛОГІЧНА ТА СОЦІАЛЬНА РЕАБІЛІТАЦІЯ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ, ПОСТРАЖДАЛИХ ВНАСЛІДОК БОЙОВИХ ДІЙ

Зубенко О. С., Левков А. А.

Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»

Вступ. Сучасні конфлікти, зокрема війна в Україні, призвели до вираженого психоемоційного навантаження на військовослужбовців, багато з яких стикаються з ПТСР, тривожністю та депресією. Дослідження показують, що адекватна психологічна реабілітація є критично важливою для відновлення психічного здоров'я і соціальної адаптації ветеранів.

Військові конфлікти залишають глибокий слід на здоров'ї та благополуччі бійців, і процес реабілітації є надзвичайно складним, тривалим і багатогранним. Військовослужбовці після повернення з бойових дій часто потребують комплексної реабілітації, яка повинна враховувати не лише фізичні травми, але й психічні розлади, такі як посттравматичний стресовий розлад (ПТСР). Крім того, важливою складовою реабілітації є соціальна інтеграція — процес повернення військових до мирного життя, в тому числі до професійної діяльності та суспільної взаємодії. Сучасні дослідження підкреслюють необхідність

мультидисциплінарного підходу, який поєднує фізичну терапію, психотерапевтичні методи та соціальну підтримку, що робить цю тему надзвичайно актуальною для сьогодення.

Реабілітація військовослужбовців, які зазнали травм унаслідок бойових дій, є важливим аспектом підтримки їхньої фізичної, психологічної та соціальної функціональності.

Мета: Оцінка впливу фізичної, психологічної та соціальної реабілітації на стан військовослужбовців, які постраждали внаслідок бойових дій, і виявлення найбільш ефективних підходів для відновлення їхнього фізичного та психічного здоров'я, а також успішної соціальної інтеграції. Оцінка ефективності психологічної реабілітації ветеранів військових дій в Україні та виявлення основних розладів психічного здоров'я у цієї категорії населення. Дослідження ефективності фізичної, психологічної та соціальної реабілітації військовослужбовців, які зазнали травм внаслідок бойових дій.

Матеріали і методи: У дослідженні взяли участь 100 військовослужбовців, які проходили комплексну реабілітацію після бойових дій. У дослідженні були використані кількісні методи, зокрема анкети для оцінки симптомів посттравматичного стресового розладу (ПТСР) серед людей, які проходили терапевтичні програми. Попередня затвердження проведення дослідження отримано від етичної комісії Львівського національного медичного університету ім. Данила Галицького. Оцінювалися результати лікувальної фізкультури, фізіотерапії, масажу, психологічної підтримки, включно з когнітивно-поведінковою терапією (КПТ), а також соціальні ініціативи з працевлаштування та професійної перепідготовки.

Ключові слова: реабілітація, посттравматичний стресовий розлад, фізична терапія, соціальна інтеграція, когнітивно-поведінкова терапія.

Основні аспекти реабілітації

Реабілітація військовослужбовців може бути поділена на три основні компоненти: фізичну, психологічну та соціальну реабілітацію. Кожен з цих

аспектів відіграє критично важливу роль у відновленні функціонування особи та її інтеграції в суспільство.

Дослідницька вибірка: У дослідженні брали участь 100 військовослужбовців, що проходили реабілітацію після бойових дій в Україні. Всі учасники отримували комплексну допомогу, яка включала фізичне, психологічне та соціальне відновлення.

Фізична реабілітація

Фізична реабілітація спрямована на відновлення функцій постраждалих частин тіла та поліпшення загального стану здоров'я військовослужбовців.

Етапи фізичної реабілітації

1. **Оцінка стану пацієнта.** Первинна діагностика включає медичний огляд, рентгенографічні дослідження та функціональні тести.

2. **Розробка індивідуального плану реабілітації.** На основі отриманих даних спеціалісти розробляють програми, що включають фізичні вправи, фізіотерапію та використання медичних засобів.

3. **Фізичні вправи.** Різноманітні фізичні вправи, спрямовані на покращення м'язової сили, витривалості та координації рухів. Вони можуть включати аеробні навантаження, силові тренування та вправи на гнучкість.

4. **Фізіотерапія.** Використовується для зменшення болю та відновлення рухливості через мануальну терапію, електростимуляцію, ультразвук та інші методи.

5. **Моніторинг прогресу.** Постійний контроль та корегування реабілітаційного плану в залежності від досягнутого прогресу.

Важливість фізичної реабілітації

Фізична реабілітація допомагає не лише відновити фізичну функцію, але й суттєво покращити психоемоційний стан військовослужбовців. Фізична активність сприяє виробленню ендорфінів, які підвищують настрій та загальне самопочуття.

Методи реабілітації:

1. **Фізична терапія:** Лікувальна фізкультура, масаж, фізіотерапія, електростимуляція, магнітотерапія та протезування.
2. **Психологічна терапія:** КПТ, групова терапія, робота з сім'ями, медикаментозна підтримка при потребі.
3. **Соціальна реабілітація:** Програми перепідготовки, професійні курси, консультації з працевлаштування.

Етичні аспекти: Дослідження схвалено етичною комісією закладу, всі учасники надали письмову згоду на участь. Методи дослідження відповідали етичним стандартам охорони здоров'я.

Результати

Фізична реабілітація показала високі результати у відновленні рухових функцій у 80% пацієнтів, що особливо помітно серед тих, хто зазнав ампутацій або серйозних травм опорно-рухового апарату. Використання сучасних методів фізіотерапії, включаючи електростимуляцію та магнітотерапію, сприяло швидшому відновленню та зниженню болю у 65% пацієнтів. Психологічна підтримка виявилася ефективною у лікуванні ПТСР: 65% учасників показали зменшення симптомів тривожності, депресії та флешбеків після 6 місяців індивідуальної та групової терапії. Залучення родин до реабілітаційного процесу також покращило емоційний стан військових. Соціальна реабілітація дозволила 50% ветеранів успішно адаптуватися до цивільного життя, зокрема через участь у програмах професійної перепідготовки та соціальних ініціативах. Працевлаштування стало можливим для 40% учасників після завершення реабілітації.

Дискусія

Результати дослідження підтверджують, що фізична, психологічна та соціальна реабілітація є взаємодоповнюючими складовими успішного відновлення військовослужбовців після бойових дій. Багато наукових джерел стверджують, що мультидисциплінарний підхід є найбільш ефективним, адже поєднання фізичної терапії з психологічною підтримкою дає змогу повноцінно відновити здоров'я пацієнтів. Однак, дослідження має певні обмеження, зокрема

невелику вибірку учасників, що не дозволяє узагальнити результати на всі військові популяції. Незважаючи на це, отримані дані можуть стати основою для подальших досліджень та розвитку реабілітаційних програм.

Психологічна реабілітація

Психологічна реабілітація є невід'ємною частиною відновлення військовослужбовців, оскільки бойові дії часто призводять до психічних розладів, таких як посттравматичний стресовий розлад (ПТСР), тривожність та депресія. Згідно з дослідженням Львівського національного медичного університету ім. Данила Галицького, проведеним у 2022 році, близько 30% військових, які брали участь у бойових діях на сході України, мають симптоми ПТСР. Це дослідження підтверджує результати попередніх робіт, які свідчать, що військовослужбовці часто стикаються з тривожними розладами, депресією та іншими психічними розладами.

Методи психологічної реабілітації

1. **Психотерапія.** Включає різні методи, такі як когнітивно-поведінкова терапія (КПТ), арт-терапія, групова терапія, яка дозволяє військовослужбовцям висловлювати свої переживання та відчуття.

2. **Підтримка однолітків.** Групи підтримки для ветеранів створюють відкриту атмосферу для обміну досвідом і підтримки один одного.

3. **Тренінги на стресостійкість.** Разом із професійними психологами проводяться тренінги, які допомагають впоратися зі стресом і емоційними переживаннями.

4. **Медитація та релаксація.** Методи релаксації, такі як йога та медитація, використовуються для зняття стресу та покращення загального стану.

5. **Когнітивно-поведінкова терапія (КПТ):** КПТ є однією з найефективніших форм лікування ПТСР, як показують результати дослідження, опублікованого в "Journal of Anxiety Disorders". Це підтверджується і дослідженнями, проведеними серед українських військових, які показують покращення психоемоційного стану у 70% учасників після проходження серії терапій.

6. **Групова терапія:** Дослідження, опубліковане в "Clinical Psychology Review", вказує на позитивний вплив групової терапії на підтримку та обмін досвідом. У 2021 році експериментальні групи ветеранів в Україні показали зниження рівня тривожності на 40% після кількох місяців групової терапії.

7. **Арт-терапія:** В Україні арт-терапія використовується для лікування військових, що пережили травми. Статистика свідчить, що 60% учасників програми арт-терапії відзначили зниження симптомів стресу і тривоги.

Професійна підготовка

Національний університет "Острозька академія" у співпраці з Міністерством ветеранів України розробив програму професійної перепідготовки, спрямовану на інтеграцію ветеранів у цивільне життя. Статистика показує, що 80% учасників програми знайшли нову роботу протягом перших 6 місяців після закінчення курсу. Дослідження показують, що психотерапевтичні втручання мають позитивний вплив на зменшення симптомів ПТСР та тривожності, що, в свою чергу, покращує загальну якість життя військовослужбовців.

Соціальні програми підтримки

Програми, такі як "Ветеранський хаб", пропонують психосоціальну підтримку для ветеранів. За даними Міністерства соціальної політики України, з моменту запуску програми у 2020 році понад 10,000 ветеранів отримали психологічну та соціальну допомогу.

Соціальна реабілітація

Соціальна реабілітація стосується інтеграції військовослужбовців у суспільство після повернення з бойових дій. Це включає відновлення соціальних зв'язків, можливостей працевлаштування та адаптацію до цивільного життя.

Аспекти соціальної реабілітації

1. **Професійна підготовка.** Програми навчання та перепідготовки, які допомагають ветеранам знайти нову роботу та адаптуватися до нових умов.

2. **Соціальні програми підтримки.** Створення програм, які надають фінансова та емоційна підтримка ветеранам та їхнім родинам.

3. **Психосоціальна підтримка.** Включає допомогу в налагодженні стосунків з родиною та суспільством, сприяння у соціалізації ветеранів на місцевому рівні.

4. **Волонтерські програми.** Заохочення ветеранів до участі у волонтерських проєктах, що сприяє зміцненню соціальних зв'язків та відновленню мотивації.

Важливість соціальної реабілітації

Соціальна підтримка допомагає запобігти ізоляції ветеранів і негативним психологічним наслідкам, таким як депресія. Забезпечення можливостей для соціальної активності є критично важливим для відновлення якості життя.

Виклики у процесі реабілітації

Процес реабілітації військовослужбовців стикається з численними викликами, зокрема:

1. **Стереотипи і стигми.** Негативне сприйняття військових, які пережили бойові дії, може призводити до відчуження і ізоляції.

2. **Відсутність ресурсів.** Недостатня кількість фінансування та ресурсів для реабілітаційних програм може обмежувати доступ до якісного лікування.

3. **Психологічні бар'єри.** Військовослужбовці можуть відчувати труднощі у відкритті про свої травми через страх винищення слабкості або невірства зі сторони суспільства.

4. **Перехід до цивільного життя.** Важкі адаптаційні процеси можуть ставити ветеранів у ситуацію додаткового стресу, пов'язаного з новим способом життя.

Результати: Фізична реабілітація привела до покращення у 80% учасників, зокрема з відновлення рухових функцій і адаптації до протезів. Психологічна терапія дозволила знизити рівень ПТСР у 65% учасників, а соціальна реабілітація сприяла успішній інтеграції у суспільство для 50% ветеранів. Результати дослідження показали, що 30% опитаних ветеранів мали симптоми ПТСР, а когнітивно-поведінкова терапія виявилася ефективною,

зменшуючи тривожність на 70%. Групова терапія та арт-терапія також продемонстрували позитивні результати, знизивши рівень стресу у 60% учасників.

Висновки

Фізична, психологічна та соціальна реабілітація військовослужбовців, які постраждали внаслідок бойових дій, є комплексним процесом, що потребує всебічного підходу та участі численних фахівців. Всебічний підхід, що включає психологічну підтримку, соціальну адаптацію, професійну підготовку та протидію стигматизації, є ключем до успішної інтеграції ветеранів у суспільство. Продовження досліджень і розвитку програм допомоги військовим є критично важливим для забезпечення їхньої безпеки та добробуту. Створення ефективної системи реабілітації, врахування потреб ветеранів та їхніх родин є запорукою успішної інтеграції військових у суспільство. Підтримка, розуміння та співчуття — це те, що може змінити життя кожного ветерана на краще, допомагаючи їм знайти своє місце в суспільстві.

Комплексний підхід до реабілітації військовослужбовців, який включає фізичну терапію, психологічну підтримку та соціальну адаптацію, забезпечує найкращі результати для відновлення їхнього здоров'я та повернення до активного життя. Рекомендовано розширити програми реабілітації та забезпечити доступ до якісних послуг для всіх військовослужбовців. Особливу увагу слід приділити психологічній підтримці, оскільки ПТСР залишається однією з головних проблем після війни.

Література

1. American Academy of Physical Medicine and Rehabilitation. "Physical Rehabilitation in Combat Veterans," *Journal of Physical Medicine*, 2020.
2. National Institute of Mental Health. "Therapeutic Approaches for Post-Traumatic Stress Disorder," *Psychology Journal*, 2019.
3. Robinson, M. "Challenges in Social Rehabilitation of Veterans," *Social Science Review*, 2021.

4. The Lancet. "Advances in Psychological Treatment of PTSD," Medical Journal, 2022.

МЕНТАЛЬНЕ ЗДОРОВ'Я КАРДІОЛОГІЧНИХ ПАЦІЄНТІВ У ПОСТКОВІДНИЙ ПЕРІОД ТА ПІД ЧАС ВІЙНИ: НАЯВНІ ПРОБЛЕМИ ТА МОЖЛИВІ ШЛЯХИ ЇХ ПОДОЛАННЯ

Катеренчук І.П.

Полтавський державний медичний університет

Актуальність проблеми. Ментальне здоров'я є основним правом людини та невід'ємною частиною її загального фізичного стану. Психічний добробут — це основа індивідуальної та колективної здатності ухвалювати рішення, будувати стосунки та формувати світ.

Серцево-судинні захворювання (ССЗ) — це стани, які вражають серце та кровоносні судини. До них належать ішемічна хвороба серця (ІХС), серцева недостатність (СН), аритмії, ревматичне захворювання серця, вроджена вада серця, цереброваскулярне захворювання, ревматичне захворювання серця, захворювання периферичних артерій, тромбоз глибоких вен і емболія легеневої артерії. Ці захворювання мають спільні фактори ризику (наприклад, гіпертензія, гіперліпідемія, діабет, куріння, малорухливий спосіб життя) і можуть призвести до серйозних ускладнень (наприклад, пошкодження органів та інвалідності). Згідно з даними Всесвітньої організації охорони здоров'я (ВООЗ), серцево-судинні захворювання є основною причиною смерті в усьому світі. У 2019 році близько 17,9 мільйонів людей померли від серцево-судинних захворювань, що становить 32% усіх зареєстрованих смертей [1]. Інфаркт міокарда (ІМ) та інсульт становили близько 85% цих випадків. ВООЗ також оцінює, що в Сполучених Штатах (США) серцево-судинні захворювання залишаються основною причиною смертності, за повідомленнями про майже 1 мільйон смертей у 2020 році. Люди з серцево-судинними захворюваннями часто відчують зниження якості життя. Дослідження засвідчують, що пацієнти з серцево-судинними захворюваннями з вищим рівнем супутніх захворювань часто відчують більше